

Kan Siddeedaad Waa Ka Mid Toddobada — Lambar Saddexaad

Daaniyel Labaad

Jeff Pippenger

2023-09-17

Su'aasha aynu qodobkan ku doonayno in aynu ku xallinno waa sida xuska ugu horreeya ee boqortooyooyinka waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah ee ku jira Daanyeel cutubka labaad uu ula jaanqaadayo xuska ugu dambeeya ee boqortooyooyinka waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah ee ku jira Muujintii toddoba iyo tobnaad. Waxaan damacsanahay inaan soo qaado su'aalo ku saabsan waxa dhab ahaan lagu aqoonsaday taalladii Nebukhadnesar iyo mowqifkii hormuudka, oo ahaa in taariikhdoodu ay matalaysay xilligii dhagaxu ku dhici lahaa cagaha taallada.

Walaashu White waxay tilmaamaysaa in aynu gaadhnay heerkii uu “shuqulka quduuska ah ee Ilaah u taagan yahay cagaha sawirka oo birtii lagu qasay dhoobo jilicsan,” taas oo ay sii sharraxayso inay tahay “isku-darka xukunka kaniisadda iyo xukunka dawladda.”

“Waxaynu nimid wakhti ay shaqada quduuska ah ee Ilaah u taagan yihiin cagaha sanamka oo birtii lagu dhex qasay dhoobo jilicsan. Ilaah wuxuu leeyahay dad, dad la doortay, oo garashadoodu ay tahay in la quduuseeyo, kuwaas oo aan nijaasoobin iyagoo dul saaraya aasaaska qoryo, caws engegan, iyo xaabo. Naf kasta oo daacad u ah amarrada Ilaah waxay arki doontaa in astaanta lagu kala garto rumaysadkeenna ay tahay Sabtida maalinta toddobaad. Haddii dawladdu sharfayso Sabtida sida Ilaah amray, waxay ku taagnaan lahayd xoogga Ilaah iyo difaaca rumaysadka mar la siiyey quduusiinta. Laakiin ragga dawladdu waxay taageeri doonaan sabti been-abuur ah, oo waxay rumaysadkooda diineed ku qasi doonaan dhawrista ilmahan ka dhashay baabtiisnimada, iyagoo ka sarraysiinaya Sabtida uu Rabbigu quduus ka dhigay oo barakeeyey, oo uu u gooniyey in binu-aadmigu quduus u dhawro, inay calaamad u noqoto isaga iyo dadkiisa ilaa kun qarni. Isku qasidda xeeladda kaniisadda iyo xeeladda dawladda waxaa u taagan birta iyo dhoobada. Midowgani wuxuu wiiqayaa awoodda oo dhan ee kaniisadaha. Siinta kaniisadda awoodda dawladda waxay keeni doontaa natiijooyin shar leh. Dadku waxay ku dhowaadeen inay ka gudbaan xadka dulqaadka Ilaah. Waxay xooggoodii geliyeen siyaasadda, oo waxay midoobeen baabtiisnimada. Laakiin wakhtigu waa iman doonaa marka Ilaah ciqaabi doono kuwa sharcigiisa waxba kama jiraan ka dhigay, oo shuqulladooda sharka ah ay dushooda ku soo noqon doonaan.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1168.

Waqtiga aynu ku soo gaadhnay ee hawsha quduuska ah ee Ilaah ay ku dhex milmayso xeeladaha kaniisadda iyo xeeladaha dawladda, waa tilmaamid xilli si tartiib-tartiib ah u socda. Waxay tidhaahdaa is-dhexgalkani “wuxuu wiiqayaa awoodda oo dhan ee kaniisadaha,” wuxuuna “keeni doonaa natiijooyin shar ah,” iyo in “waqtigu iman doono marka Ilaah ciqaabi doono kuwa wax aan jirin ka dhigay sharcigiisa.”

Isku milanka kaniisadda iyo dawladda ee daciifiya awoodda kaniisadaha waa sharaxaad ka hadlaysa kaniisadda Pergamos, halkaas oo isu-geynta xeeladda kaniisadeed iyo xeeladda dawladnimadu ay matashay ka-leexashada ka horraysa muujinta ninkii dembiga. Pergamos iyo boqorkii astaan u ah tanaasulka u dhexeeya Masiixiyadda iyo sanam-caabudidadda waxay ka dhacaan boqortooyada afraad ee Daanyeel labaad. Tanaasulkaas waxaa Daanyeel labaad lagu metelay isticmaalka erayga “dhoobo.”

Adigu, Boqorow, wax baad aragtay; oo bal eeg, sanam weyn. Sanamkan weyn, oo iftiinkiisu aad u qurux badnaa, ayaa hortaada taagnaa; qaabkiisuna wuxuu ahaa mid cabsi leh. Sanamkan madaxiisu wuxuu ahaa dahab saafi ah, laabtiisa iyo gacmihiisuna qalin bay ahaayeen, calooshiisa iyo bowdyihiisuna naxaas bay ahaayeen, lugihiisuna bir bay ahaayeen, cagihiiisuna qayb bir ah oo qayb dhoobo ah bay ahaayeen. Waxaad aragtay ilaa dhagax gacmo la'aantood laga soo gooyay, kaas oo sanamka ku dhuftay cagihiiisii birta iyo dhoobada ahaa, oo jajabiyey. Daniel 2:31–34.

Sida fasiraaddii Daanyeel sii socoto, mar dambe ma aha “dhoobo,” balse waxay noqotay dhoobo wasakhaysan ama “dhoobo dhooqo leh.”

Oo weliba sidaad u aragtay cagaha iyo suulasha, qayb dhoobadii dheryasameeyaha ah, oo qayb bir ah, boqortooyadu way kala qaybsanaan doontaa; laakiinse waxaa ku jiri doona wax xoogga birta ka mid ah, maxaa yeelay waxaad aragtay birtii oo ku qasan dhoobo daciif ah. Daniel 2:41.

Dhoobadii saafi ahayd oo ahayd dhoobadii Farsamayaqaanka waxay isu beddeshaa dhoobo dhooqo ah. Ilaah waa Farsamayaqaanka rabbaaniga ah, oo shuqulkiisuna marna ma noqdo dhoobo dhooqo ah.

Laakiin haatan, Rabbiyow, adigu waxaad tahay Aabbahayaga; annaguna dhoobo baannu nahay, adiguna waxaad tahay Dhoobasameeyahayaga; kulligeenna waxaannu nahay shuqulka gacantaada. Ishacyaah 64:8.

Taariikhda Roomaankii jaahiliga ahaa, kiniisadda Simurna waxay ahayd dhoobo saafi ah. Taariikhda Bergamos, oo ah boqortooyada afraad ee ku jirta Daanyeel 2, dhoobadu waxay isu beddeshaa dhoobo dhooqaysan. Waxa marka hore cutubka lagu xusay si fudud “dhoobo”, dabadeedna “dhoobada dheryasameeyaha”, waxay isu beddeshaa “dhoobo dhooqaysan”, sida fasiraaddu u sii socoto. Bergamos waa meesha isbeddelkaasu ka dhacay si jidka loogu diyaariyo Tiyatira, ama Roomaanka baadariga. Isbeddelka “dhoobo” uga beddelmaya “dhoobo dhooqaysan” waa dib-u-dhacii iimaanka ee jidka u sii diyaariya Tiyatira, kaas oo Bawlos ku tilmaamayo “ka-tegidda marka hore” ee 2 Tesaloniika.

Milleriyyiintu ma ay arki karin wax ka sii fog boqortooyadii afraad ee Rooma, waxayna filayeen in Imaatinka Labaad ee Masiixu uu ahaan doono dhacda nebiyadeed ee xigta; waayo, dhagaxa ku dhufta cagaha sanamka wuxuu ka dhigan yahay Imaatinka Labaad. Laakiin Masiixu ma boqortooyo buu dhisay 1798? Isagu runtii wuxuu yimid Meesha Ugu Quduusan 22-kii Oktoobar, 1844, si uu u helo boqortooyo, laakiin ma la dhisay wakhtigaas?

Jawaabta su'aasha koowaad ee labadaas su'aalood waxay tahay in Masiixu aanu dhisiin boqortooyadiisa weligeed ah sannadkii 1798. Su'aasha labaad ee ah in Masiixu dhisay iyo in kale boqortooyadiisa weligeed ah Oktoobar 22, 1844, jawaabteeduna sidoo kale waa maya.

Boqortooyo ma la dhisay wakhtigii Roomaanka jaahilka ahaa? Su'aashan waxaan u weydiinayaa maxaa yeelay hormuudayaashu waxay fahmeen in boqortooyadii afraad ay ahayd Roomaanka jaahilka ah iyo kan baadariga labadaba, taas oo 1798 u aqoonsanaysa dhammaadka boqortooyadii afraad, markaas oo Masiixu dhisi lahaa boqortooyo weligeed jiraysa. Laakiin kitaabka Muujintii wuxuu aqoonsanayaa afar boqortooyo oo ka dambeeya Roomaanka jaahilka ah.

Haddii boqortooyada afraad ee birta ah ee ku xusan Daanyeel laba ay si fudud u metesho Roomaankii jaahiliga ahaa, halkaas oo tanaasulkii Constantine lagu metelay in dhoobadii loo beddelay dhoobo dufan leh, Masiixu ma taagay boqortooyo taariikhdaas gudaheeda? Jawaabtu waa haa. Iskutallaabta dusheeda, taas oo ah taariikhda Pergamos, ee aan ahayn Thyatira, Masiixu wuxuu aasaasay boqortooyadiisii “nimcada.” Boqortooyo weligeed jiraysa ayaa lagu taagay iskutallaabta dusheeda, carshiga boqortooyadaasina wuxuu tusaale u yahay carshi la taagayo inta lagu jiro roobka dambe. Carshigaas roobka dambe wuxuu metelaa boqortooyadiisa “ammaanta.”

Ogeysiisii ay xertii ku sameeyeen magaca Rabbiga wuxuu dhinac kasta kaga saxnaa si buuxda, dhacdooyinkii uu tilmaamayeyna xilligaasba way socdeen. “Wakhtigu waa buuxsamay, boqortooyadii Ilaahna way dhow dahay,” ayaa ahayd farriintoodu. Markii “wakhtiga”—lixdankii iyo sagaalkii toddobaad ee Daanyeel 9, kuwaas oo ku ekaanayay Masiixa, “Kan la subkay”—uu dhammaaday, Masiixu wuxuu helay subkidda Ruuxa kaddib baabtiiskiiisii uu Yooxanaa kaga baabtiisay Urdun. Boqortooyadii Ilaah ee ay ku dhawaaqeen inay dhow dahayse waxaa la aasaasay dhimashadii Masiixa. Boqortooyadani ma ahayn, sida loo baray inay rumaystaan, boqortooyo dunyawii ah. Sidoo kalena ma ahayn boqortooyadaas mustaqbalka ah ee aan dhimanayn oo la dhisi doono marka “boqortooyada iyo xukunka, iyo weynaanta boqortooyada samada oo dhan ka hoosaysa, la siin doono dadka quduusiinta Kan ugu Sarreeya;” taas oo ah boqortooyada weligeed jiraysa, oo “xukummada oo dhammu ay isaga u adeegi doonaan oo addeeci doonaan.” Daanyeel 7:27. Sida Kitaabka Quduuska ah loogu adeegsado, oraahda “boqortooyada Ilaah” waxaa loo isticmaalaa in lagu tilmaamo boqortooyada nimcada iyo boqortooyada ammaanta. Boqortooyada nimcada waxaa Bawlos ku muujiyey Warqadda Cibraaniyada. Markuu tilmaamay Masiixa, oo ah shafeecaha naxariista leh ee “la taabtay dareenka itaaldarradeenna,” rasuulku wuxuu yidhi: “Sidaas daraaddeed aynu si kalsooni leh ugu soo dhowaanno carshiga nimcada, si aynu naxariis u helno oo aynu nimco u helno.” Cibraaniyada 4:15, 16. Carshiga nimcadu wuxuu matalaa boqortooyada nimcada; waayo jiritaanka carshi wuxuu ka dhigan yahay jiritaanka boqortooyo. Masaallo badan oo uu ku hadlay, Masiixu wuxuu adeegsadaa oraahda “boqortooyada samada” si uu ugu tilmaamo shaqada nimcada rabbaaniga ah ee quluubta dadka ku dhex samaysa.

Sidaas daraaddeed, carshiga ammaantu wuxuu ka dhigan yahay boqortooyada ammaanta; boqortooyadanina waxaa loola jeedaa erayadii Badbaadiyaha: “Goorta Wiilka Aadanahu ku iman doono ammaantiisa, oo malaa’igta quduuska ah oo dhammu ay la jiri doonaan, markaas wuxuu ku fadhiisan doonaa carshiga ammaantiisa; oo quruumaha oo dhammu hortiisa ayaa la soo ururin doonaa.” Matayos 25:31, 32. Boqortooyadani weli waa mid mustaqbalka taal. Lama

taagi doono ilaa imaatinka labaad ee Masiixa.

“Boqortooyada nimcadu waxaa la aasaasay isla markiiba ka dib dhicitaankii aadanaha, markii qorshe loo dejiyey furashada qoomka dembiga leh. Markaasay ku jirtay qasdiga Ilaah iyo ballanqaadkiisa; iimaanna, dadku waxay ku noqon kareen muwaaddiniinteeda. Hase ahaatee, dhab ahaan looma taagin ilaa dhimashadii Masiixa. Xataa ka dib markuu bilaabay hawshiisii dunida, Badbaadiyuhu, isagoo ka daalay adaygga iyo mahadnaqa la’aanta dadka, wuu ka noqon kari lahaa allabarigii Kalvary. Getsemane dhexdeeda koobkii murugada ayaa gacantiisa ku gariiray. Xataa markaas wuu ka tirtiri kari lahaa dhiiggii-dhididka ahaa ee wejigiisa ka qubanayay, wuxuuna ka tegi kari lahaa qoomka dembiga leh inay ku halligmaan xumaantooda. Haddii uu sidaas yeeli lahaa, wax furasho ah ma jiri lahayn dadka dhacay. Laakiin markii Badbaadiyuhu naftiisii bixiyey, oo neeftiisii ugu dambaysay ku dhawaaqay, ‘Waa dhammaatay,’ markaas ayaa rumoobidda qorshaha furashada la huboobay. Ballanqaadkii badbaadada ee lammaanihii dembiga galay ee Ceeden lagu siiyey waa la meelmariyey. Boqortooyadii nimcada, oo hore ugu jirtay ballanqaadka Ilaah, markaas ayaa la aasaasay.” The Great Controversy, 347.

Masiixu wuxuu boqortooyo weligeed jiraysa ka dhisay taariikhda nebiyadeed ee Roomaanka jaahiliga ah, ee ma ahayn dhammaadka Roomaanka baadariga. Wuxuu kaloo Boqortooyadiisa ammaanta ku dhisaa Imaatinkiisa Labaad, taas oo ka kooban taariikhda roobka dambeba, marka afarta dabaylood ee Islaamku la sii daayo.

“Roobka dambe waxay ku soo degaysaa kuwa daahirka ah—markaasna kulligood way heli doonaan sidii hore.”

“Marka afarta malaa’igood ay sii daayaan, Masiixu wuxuu dhisi doonaa boqortooyadiisa. Roobka dambe ma helo qofna marka laga reebo kuwa samaynaya wax walba oo ay karaankoodu gaadho. Masiixu wuu ina caawin lahaa. Dhammaanteen waxaynu noqon karnaa kuwo guulaysta nimcada Ilaah, oo ku maraya dhiigga Ciise. Samada oo dhammu waxay danaynaysaa hawsha. Malaa’iguhuna way danaynayaan.” Spalding and Magan, 3.

Marka afarta dabaylood la sii daayo, Masiixu wuxuu dhisaa boqortooyadiisa. Roobka dambe iyo sii deynta afarta dabayloodba waxay matalaan dhacdooyin isdaba-joog ah oo horusocod leh, midkoodna ma matalo hal waqti oo go’an. Afarta dabaylood waxay matalaan Islaamka.

“Malaa’igahu waxay hayaan afarta dabaylood, kuwaas oo lagu matalay faras cadhaysan oo doonaya inuu iska jebiyo oo ku yaaco oogada dhulka oo dhan, isagoo jidkiisa ku sida hallig iyo dhimasho.

“Miyaynu ku seexannaa isla qarka dunida weligeed ah? Miyaynu noqonnaa kuwo gaabis ah, qabow, oo dhintay? Alla haddii aynu kaniisadaheena ku lahaan lahayn Ruuxa iyo neefta Ilaah oo lagu afuufay dadkiisa, si ay cagahooda ugu istaagaan oo u noolaadaan. Waxa aynu u baahan nahay in aynu aragno in jidku cidhiidhi yahay, albaabkuna uu dhuuban yahay. Laakiin marka aynu ka gudubno albaabka dhuuban, ballaadhkiisu waa aan xad lahayn.” Manuscript Releases, volume 20, 217.

Malaa'igtu waxay xajinayaan faraska cadhaysan ee Islaamka oo doonaya inuu kala go'o, isaga oo geeri iyo halaag ku sida jidkiisa, xilligaas oo Ruuxa Ilaah lagu neefinayo dadka Ilaah. Markaasay cagahooda ku istaagaan oo noolaadaan. Ka hor intaan Ruuxa lagu neefin iyaga, dadka Ilaah waa meyd yihiin, waayo neefta Ruuxu waxay sababtaa inay istaagaan oo noolaadaan. Marka Walaashii White ay tidhaahdo hadda waxaynu nimid wakhti ay cagaha sanamka ee ku qasan bir iyo dhoobo jilicsan ay matalayaan isku-darka kaniisadda iyo dawladda, daadinta roobka dambe weli waxay ku jirtay mustaqbalka.

“Roobka dambe waa inay ku da'daan dadka Ilaah. Malaa'ig xoog badan ayaa samada ka soo degi doonta, oo dhulka oo dhan waxaa lagu iftiimin doonaa ammaantiisa.” Review and Herald, April 21, 1891.

Waxaa ku jira laba cod Muujintii siddeed iyo tobnaad.

“Markii Ciise bilaabay adeeggiisii guud, wuxuu Macbudka ka daahiriyeey nijaasayntiisii quduus-darro ee karaamo-dhaca ahayd. Falalkii ugu dambeeyey ee adeeggiisa waxaa ka mid ahaa daahirintii labaad ee Macbudka. Sidaas oo kale, hawsha ugu dambaysa ee digniinta dunida, laba yeedhidood oo kala gaar ah ayaa loo jeediyaa kaniisadaha.” Selected Messages, buugga 2, 118.

Codka koowaad waa baaq lagu baraarujiinayo dadka Ilaah, codka labaadna waa baaq lagu baraarujiinayo carruurta kale ee Ilaah oo weli ku jira Baabuloon.

“Waxa jira adduun ku dhex jiifa sharnimo, khiyaano, iyo dhalanteed, kuna jira hadhka dhimashada qudhiisa,—hurda, hurda. Yaa dareemaya foosho nafeed si ay u toosiyaan? Codkee gaadhi kara iyaga? Maskaxdaydu waxaa loo qaadaa mustaqbalka marka calaamadda la bixin doono, ‘Bal eega, Aroosku waa imanayaa; u baxa inaad ka hor tagtaan Isaga.’ Laakiin qaar baa dib u dhigi doona helidda saliidda lagu buuxiyo laambadahooda, oo goor dambe ayay ogaan doonaan in dabeecadda, oo saliiddu ay ka dhigan tahay, aan la kala gudbin karin.” Bible Echo, May 4, 1896.

Qoraalkaas laba su'aalood ayaa lagu weydiiyey. Yaa dareemaya xanuunka nafta si uu u toosiyo iyaga? Codkee baa gaadhi kara iyaga?

“Codka” dunida toosiya waa codkii labaad ee Muujintii siddeed iyo tobnaad kaas oo adhiga kale ee Ilaah uga yeedhaya Baabuloon. Dadka Ilaah iyo duniduba labaduba waxay u baahan yihiin in lagu toosiyo Qayladii Saqda-dhexe, taas oo si fudud u ah calaamad kale oo roobka dambe ah.

Miyaa Millerite-yadu ku saxsanaayeen markay aqoonsadeen in wakhtiga boqortooyadii afraad Masiixu dhisi doono boqortooyo weligeed jiraysa? Haa.

Wuxuu boqortooyadiisii “nimcada” ka taagay iskutallaabta dusheeda, taas oo dhacday intii lagu jiray taariikhda boqortooyadii afraad ee waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah.

Boqortooyadaasna waxay ahayd Roomaankii jaahilka ahaa. Daniel laba, ka-noqoshadii iimaanka ee ka horraysa kiniisadda Tayatirah ma lagu matalayaa? Haa, waayo dhoobadii oo matalaysa dadka Ilaah waxay ka beddelantay dhoobo oo noqotay dhoobo dhooqaysan. Haddaba Tayatirah xaggee kaga jirtaa sanamka? Mise xataa ma ku jirtaa sanamka? Waxaa lagu matalay sanamka,

Nebukadnesarna iftiin ayuu ku bixiyaa xaqiiqadaas markuu gaadho heerka ugu sarreeya ee isla weynaantiisa kibirka leh cutubka afraad ee Daniel.

Boqorkii waa hadlay oo yidhi, Tanu sow ma aha Baabuloon weyn oo aan u dhisay inay ahaato hoygii boqortooyada, xoogga itaalka awooddayda iyo ammaanta weynaantaydaba aawadood? Daanyeel 4:30.

Wax yar ka hor xukunkii Nebukadnesar ee laba kun shan boqol iyo labaatan maalmood oo uu ugu noolaanayay sidii bahalkii duurka, wuxuu muujiyey kibirkiisa isagoo isweydiinaya in isaga qudhiisu dhisay iyo in kale boqortooyada ah Baabuloon weyn. Dhilladii Muujintii toddoba iyo tobnaad waxaa fooddeeda ku qoran, “QARSOODI, BAABULON WEYN, HOOYADDA DHILOOYINKA IYO KARAHADYADA DUNIDA.” Kaniisadda Roomaanka, sida ay Walaashii White ugu yeerto, waa Baabuloon weyn. Madaxii dahabka ahaa ee sanamka wuxuu matalaa Baabuloon tii muuqata, wuxuuna kaloo matalaa Baabuloonta ruuxiga ah, oo ah boqortooyada shanaad ee wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, taas oo leh astaanta gaarka ah ee ah inay tahay quwaddii heshay nabar dilaa ah. Ishacyaah saddex iyo labaatanna, quwadda baabtiisnimada oo loo metelay Turos, waxaa la illoobi lahaa toddobaatan sannadood sida maalmaha hal boqor. Baabuloon tii muuqata oo uu matalayey Nebukadnesar iyaduna waxay heshay nabar dilaa ah oo la bogsiiyey markii Nebukadnesar laga eryay boqortooyadiisii laba kun shan boqol iyo labaatan maalmood. Baabuloon weyn tii muuqata waxay astaan u ahayd Baabuloonta ruuxiga ah ee weyn, labadoodaba boqortooyooyinkoodii si ku meel gaar ah ayaa looga qaaday, dabadeedna dib ayaa loogu soo celiyey. Dhilladii Muujintii toddoba iyo tobnaad gacanteeda kuma ay haysan koob lacag ah, ama koob naxaas ah ama bir ah, ee waxay haysatay koob dahab ah.

Oo naagtiina waxaa huwanayd guduud iyo casaan, oo lagu sharraxay dahab iyo dhagaxyo qaali ah iyo luul, iyadoo gacanteeda ku haysatay koob dahab ah oo ay ka buuxaan karaahiyooyin iyo wasakhnimada sinoheeda. Muujintii 17:4.

Dahabku wuxuu matalayay Baabuloonkii dhabta ahaa, wuxuuna sidoo kale matalaa Baabuloonka ruuxiga ah, oo ah boqortooyada shanaad ee waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah, taas oo heshay dhaawac dilaa ah sannadkii 1798, markaas oo boqortooyada lixaad ee waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ahi ay carshiga qabsatay. Baabuloonkii dhabta ahaa ee ku jiray sanamka waxaa ka dambeeyey boqortooyo lacag ah oo ka koobnayd laba quwadood, reer Maaday iyo reer Faaris; geeskii Faaris ee ku xusan Daanyeel siddeedaadna wuxuu soo baxay ugu dambayn, wuuna ka dheeraa. Daariyus kii reer Maaday ahaa wuxuu ahaa geeskii ugu horreeyey, jeneraal-kiisii Kuurosna wuxuu ahaa reer Faaris oo ugu dambayntii talada qabsan lahaa ka dib boqorkii reer Maaday ee Daariyus.

Kuuros wuxuu ahaa astaan Masiixa oo bilaabi lahaa habka lagu xoreynayo dadka Ilaah addoonsiga. Boqortooyada Maaday iyo Faaris waxay ka dhigan tahay boqortooyada lixaad ee wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, taas oo ah Maraykanka. Maraykanku wuxuu leeyahay laba geesood oo matalaya Jamhuurnimada iyo Protestantism-ka. Daariyus wuxuu matalaa geeska Jamhuurnimada ee Maraykanka, Kuurosna wuxuu matalaa geeska Protestantism-ka. Sida Kuuros u

bilaabay habka lagu xoreynayo dadka Ilaah si ay u dhisaan Yeruusaalem iyo macbudka, Maraykanku wuxuu ahaa dalka loo kiciyey in uu xoreeyo maxaabiista addoonsiga Baabuloonta ruuxiga ah si loo taago macbudka ruuxiga ah, kaas oo Milleriyiintu dhigeen aasaaskiisa. Addoonsigii tooska ahaa ee Baabuloon oo ahaa toddobaatan sannadood wuxuu ahaa astaan u taagan addoonsiga Baabuloonta ruuxiga ah oo ahaa kun laba boqol iyo lixdan sannadood. Maraykanku waa garbaha qalinka ah ee sanamka Nebukadnesar.

Boqortooyadii saddexaad ee naxaastu waxay ahayd Giriigga, taas oo matalaysa boqortooyo caalami ah. Boqortooyadaas waa Qaramada Midoobay, taas oo Muujintii toddoba iyo tobnaad ahayd boqortooyadii aan weli iman sannadkii 1798. Tobanka boqor ee Muujintii toddoba iyo tobnaad waxay ku heshiiyaan inay boqortooyadooda siiyaan baabtiisnimada, boqortooyada siddeedaad, taas oo ka mid ah toddobada. Waxay heshiiskan u galaan sababta oo ah waxaa ku qasbaya Maraykanka, iyo sababta oo ah dunidu waxaa baabi'inaya “afarta dabaylood” ee Islaamka, kuwaas oo la sii daayo inta lagu jiro wakhtiga roobka dambe, kaas oo bilaaba in si buuxda loo daadiyo marka sharciga Axadda laga hirgeliyo Maraykanka.

Marka sharciga Axadda laga hirgeliyo dalka Maraykanka, Ilaah wuxuu dhisaa boqortooyadiisa “ammaanta” isaga oo dadkiisa kor u qaadaya sidii calan oo kale si ay ugu yeedhaan carruurta kale ee Ilaah inay Baabuloon ka soo baxaan. Sidaas daraaddeed, geeska Protestantism-ka ayaa ugu dambeeya soo baxa oo ka sarreeya kii hore, isagoo waafaqsan labada gees ee Medo-Persia. Marka Qaramada Midoobay ay oggolaato in xukunka dunida loo wareejiyo baadariga, afarta dabaylood ee Islaamka waa la sii daayaa, boqortooyada caalamkuna waxay wajahdaa dagaalkii ka dambeeyey dhimashadii geeskii ugu horreeyey ee Giriigga, kaas oo la jebiyey oo soo saaray afar gees.

Marka sanamku gaadho cagaha birta ah (xeeladda dawladnimada) iyo dhoobada daciifka ah (xeeladda kaniisadnimada) iyo tobanka suul (toban boqor), markaasaa dhagaxii buurta laga soo gooyay oo aan gacmo lagu samayn ku dhuftaa cagaha sanamka. Milleriyiintu waxay si waafaqsan ugu saxsanaayeen sanamka Daanyeel, intii ay ka saxsanaan kareen marka laga eego meeshii ay kaga jireen taariikhda waxsii sheegidda. Laakiin Alfa iyo Oomeega had iyo jeer dhammaadka wuxuu ku muujiyaa bilowga, afarta boqortooyo ee sanamkii Nebukadneesarna waxay u taagan yihiin afar boqortooyo oo dhab ah kuwaas oo astaan u ah dhiggooda ruuxiga ah ee dhammaadka dunida.

Iyadoo la eegayo boqortooyooyinka taariikhda, Rooma waxay soo baxdaa iyada oo siddeedaad ah, haddana waxay ka mid tahay toddobada. Daniel toddobaadkiisa, Rooma waxay soo baxdaa iyada oo siddeedaad ah, haddana waxay ka mid tahay toddobada. Daniel siddeedaadkiisa, Rooma waxay soo baxdaa iyada oo siddeedaad ah, haddana waxay ka mid tahay toddobada. Muujintii toddoba iyo tobnaad, Rooma waxay soo baxdaa iyada oo siddeedaad ah, haddana waxay ka mid tahay toddobada. Daniel labaad, oo matalaya xusiddii ugu horraysay ee boqortooyooyinka waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah, Rooma casriga ah ee ruuxiga ahi waxay soo baxdaa iyada oo siddeedaad ah, haddana waxay ka mid tahay toddobada. Tusaalaha koowaad (Alpha) ee boqortooyooyinka waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah wuxuu aqoonsanayaa kan ugu dambeeya (Omega).

“Waxaynu nimid wakhti shaqada quduuska ah ee Ilaah lagu matalo cagaha sanamka, kuwaas oo birtii lagu dhex qasay dhoobo jilicsan. Ilaah wuxuu leeyahay dad, dad la doortay, kuwaas oo garashadoodu ay tahay in la quduus yeelo, oo aanay nijaasoobin iyagoo dul saaraya aasaaska qoryo, caws, iyo xaab yaryar. Naf kasta oo daacad u ah amarrada Ilaah waxay arki doontaa in astaanta kala soocaysa rumaysadkeenna ay tahay Sabtida maalinta toddobaad. Haddii dawladdu ay maamuusi lahayd Sabtida sida Ilaah amray, waxay ku istaagi lahayd xoogga Ilaah iyo difaaca rumaysadkii mar la siiyey quduusiinta. Laakiin nimanka dawladda waxay taageeri doonaan sabti been-abuur ah, waxayna ku dhex qasi doonaan rumaysadkooda diineed xusitaanka ilmahan baabbanimada, iyagoo ka saraysiinaya Sabtida uu Rabbigu quduus ka dhigay oo barakeeyey, oo uu gooni ugu soocay in aadanuhu quduus u dhawro, calaamad u dhexaysa Isaga iyo dadkiisa tan iyo kun fac. Isku qasidda xeeladda kaniisadda iyo xeeladda dawladda waxaa lagu matalaa birta iyo dhoobada. Midowgani wuxuu daciifinayaa awoodda oo dhan ee kaniisadaha. In kaniisadda lagu maalgeliyo awoodda dawladda waxay keeni doontaa natiijooyin shar leh. Dadku waxay ku dhowaadeen inay dhaafaan xadka dulqaadka Ilaah. Xooggoodii waxay geliyeen siyaasad, waxayna la midoobeen baabbanimada. Laakiin wakhtigu wuu iman doonaa marka Ilaah ciqaabi doono kuwa sharcigiisa waxba ka dhigay, oo shuqulkooda sharka ahi dib ugu soo noqon doono iyaga qudhooda.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1168.

Alfa iyo Oomeega ayaa fahamkii saxda ahaa ee hormuudka ee Daanyeel laba ka dhigay “mid cusub.”

Oo carshiga ku fadhiyeyna wuxuu yidhi, Bal eeg, wax walba waan cusboonaysiinayaa. Markaasuu igu yidhi, Qor, waayo erayadanu waa run oo aamin ah. Oo haddana wuxuu igu yidhi, Way dhammaatay. Anigu waxaan ahay Alfa iyo Oomeega, bilowga iyo dhammaadka. Kii harraadsan waxaan si bilaash ah uga siin doonaa isha biyaha nolosha. Muujintii 21:5, 6.